

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Павлодар мемлекеттік педагогикалық университеті

Дипломдық жұмыс

Тақырыбы: «5 сыныптағы математиканы оқытуда топтық жұмыс стратегияларын қолдану»

Орындаған: МФ-41 тобының студенті: **Көшербай А.Ғ.**
Жетекші: **Муканова Ж.Г.**

Павлодар қаласы, 2019 жыл

Мазмұны:

КІРІСПЕ.....

I Топтық жұмыс.....

1.1 Топтық жұмыстың мазмұны мен
мақсаты.....

1.2 Топтық жұмыстың ережелері және ұйымдастыру.....

1.3 Топтық жұмыстың түрлері.....

1.4 Топтық жұмыстың сабақ оқытудағы
рөлі.....

II Топтық жұмыстың әр-түрлі әдістері.....

2.1 Топтық жұмыс әдістері.....

2.2 Топтық жұмыс әдістерінің
анықтамалары.....

2.3 Топтық жұмыс әдістерінің тиімділігі.....

2.4 Топтық жұмыс әдістерінің
қолданылуы.....

ҚОРЫТЫНДЫ.....

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР.....

Зерттеу мақсаты

Оқушының белсенділігі мен танымдық іс-әрекеті арқылы шығармашылық қабілеттерін дамытуда қолданылатын топпен жұмыс істеу және жұппен жұмыс істеу кезінде оқушы өз пікірінің дұрыстығын дәлелдеп, не қателігін мойындауға, қателігін көрсете білуге, пікірлесе отырып шешім қабылдауға үйрету.

Зерттеудің өзектілігі

Ынтымақтастық оқу — өзара іс-әрекет жасау философиясы, ал *бірлескен жұмыс* соңғы нәтижеге немесе мақсатқа жетуге ықпал етуге бағытталған өзара әрекеттің құрылымы болып табылады. Ынтымақтастық оқу сыныпта пайдаланатын әдіс қана емес, жеке философия болып табылады. Барлық жағдайларда адамдар топтарға бірлескен кезде ынтымақтастық адамдардың топтың жекелеген мүшелерінің қабілеті мен үлесі құрметтей отырып жұмыс істеу тәсілін ұсынады. Топтың жұмысы тиімді болуы үшін топ мүшелері арасында билік пен жауапкершілікті бөлу орын алады. Ынтымақтастық оқудың алғышарты топ мүшелерінің ынтымақтастығы арқылы ымыраға, пәтуаға жетуге негізделген.

Зерттеудің міндеттері

1. Зерттеу тақырыбына байланысты топтық стратегия түрлерімен танысып, оларды тәжірбие тұрғысында пайдалана алу;
2. 5 сыныпта топтық әдістерін қолдану арқылы ой-өрісті дамыту мүмкіндіктерін талдау;
3. Топтық жұмыс стратегиялар арқылы дамытуды қамтамасыз ететін педагогикалық міндеттерді анықтау, негіздеу және тексеру.

Зерттеу әдістері

Мұғалім сабақты ұйымдастырушы және құрастырушысы. Ұжымдық іс әрекеттің мүшесі. Өтілетін жұмыстың мақсатын түсіндіреді.

- Оқушыларды топқа бөледі.
- Топқа берген тапсырмаларға түсініктеме береді.
- Топтық жұмысты бақылайды.
- Олардың іс әрекетін белсендіреді.
- Оқушылардың топтық жұмысын бағалайды.
- Топтық жұмысқа қорытынды шығарады.
- Жіберілеген қателіктерге көңіл аударады.

Топтық жұмысты бастамастан бұрын оқушылармен бірге топ ережелерін жасау керек. Мысалы топ ережелері төмендегідей болуы мүмкін:

- Бірін-бірі тыңдау
- Өзгенің пікірін сыйлау
- Сөзін бөлмеу
- Уақытқа бағыну
- Шапшаңдық
- Бәсекелестік
- Бірлестік

Топ мүшелері:

Куратор-топты басқарады.

Спикер-жобаны қорғайтын оқушы.

Хатшы –жазба жұмыстарын орындайды.

Суретші-топ жұмысының нәтижелерін плакатқа маркермен түсіруші.

Тайм менеджер-жұмысқа берілген уақытты қадағалап отырады.

Ынтымақтастық оқу дегеніміз - өзара іс-әрекет жасау философиясы, ал бірлескен жұмыс соңғы нәтижеге немесе мақсатқа жетуге ықпал етуге бағытталған өзара әрекеттің құрылымы болып табылады.

Ынтымақтастық оқудың негізгі сипаттамалары:

1. Оқу оқушылар ақпаратты игеретін және өздері игерген мәліметті бұған дейін меңгерген білімдерімен байланыстыратын белсенді үдеріс болып табылады.
2. Оқу тапсырмалары орындау үшін механикалық есте сақтау мен қайталауды емес, құрдастардың белсенді қатысып, ақпаратты өңдеуі және қорытуын талап етеді.
3. Қатысушылар әр адамның көзқарасымен танысудан пайда алады.
4. Оқу оқушылардың әңгімелесу кезіндегі әлеуметтік ортасы жағдайында жетіледі. Осы зияткерлік жаттығу кезінде оқушылар ой пайымдарының негізін құрып, мәнін ұғады.
5. Оқытудың ынтымақтастық ортасында оқушылар әлеуметтік және эмоционалдық тұрғыдан да дами түседі, өйткені олар түрлі көзқарастарды тыңдап, өз идеяларын айтуға және қорғауға мәжбүр болады.

Топтау әдістерінің тиімділігі төмендегідей:

Оқушылардың бір-біріне жолдастық, достық қарым қатынастары дамиды. Бір-біріне бар ынта-жігерлерімен көмектесуге, үйретуге бейім болады. Топтық жарыстар кезінде ұйымдастырудың жөн жобаларын біледі, оны қолдана алды.

Бір сабақтың үстінде берілген материалдарды, бір біріне көмектесе отырып толық меңгереді. Топтық жұмыс сабақты ұйымдастыруда жаңашылық алып келеді. Топ мүшелері мен мұғалімнің арасында, топ мүшелері арасында сенімділік байланыстың орнығуына көмектеседі. Топ ішінде кері байланыс жүзеге асады.

Кейбір дағдылар рефлексивтік оқыту тұрғысынан қолданылады.

- Нақты және түсінікті сипаттама
- Белгіленген жорамал мен құндылықтарды мойындау
- Шынайы қорытындылар мен жалпылаулар жасау.

Оқушыларды ұжымдық оқытудың төмендегідей пайдасы бар:

1. Оқушылар оқу және тәрбие үдерісінде ғылымға сусап тұрады. Өз білімдерін мақтан тұтып, досының білімін қызғанады. Намыс пен мақтаныш тәрбиеленушіні өзгелерден кейін қалмауға міндеттейді.
2. Оқушылар кездескенде үнемі сөйлеседі, сонымен естерін және шешендігін дамытады. Егер балалардың біреуі жақсы сөз естісе және оны құрбыларына айтса, онда балалардың естері дамиды және өзін-өзі оқыту жүреді.

Топпен жұмыс жүргізудің екі түрі бар.

Бірыңғай топтық жұмыс.

Сараланған топтық жұмыс.

Үнемі өзгеріп тұратын топтың үлгісі.

Топтық жұмыстың маңызды мәселелерінің бірі талқылау, талдау жұмысы. Бұл бірнеше сатылардан тұрады.

1-саты: Әр топ мүшелері өзінің болжамын, идеясын ортаға салуы. Топ мүшесі сөйлеп жатқанда қалғандары шыдамдылықпен тыңдау қажет. Басқаның идеясына құрметпен қарау керек. Қағазға айтылған болжам, идеялар жазылғаны дұрыс

2-саты: Әр топта айтылған болжам, идеялардың талқылануы. Бұл жерде бірін бірі тыңдау, болжам, идеяларды қорғау оған келтірілетін дәлел мен дәйектер болу керек.

3-саты: Топтық шешімнің талқылануы. Топтық шешім сыни бағалау үрдісінде пайда болады. Тиімді шешім таңдалады.

4-саты: Топ жұмысының қорытындысы талқыланады

Бірінші сабақтарда топтық жұмыс оқушылар тәжірибесінде жиі болмағандықтан олардың қиналысы көзге айқын көрінді. Осы кезде мұғалімнің көмегі керек болды. Мұғалім әрбір тапсырмаларға түсінік бере отырып жұмысқа ынталандырды. Бақылау төмендегі критерийлер бойынша жүзеге асырылды.

- Оқушы топ ережесін біледі ме?
- Сабақта еркіндік, ынтымақтастық аспектісі сақталды ма?
- Топ тапсырмалары оқушының сыни тұрғыдан ойлауына әсер етті ме?
- Топта оқушының белсенділігі көрініс берді ме?
- Қандай оқушылар белсенділігі жоғары болды?
- Мұғалім сабақ үрдісінде оқушының белсенділігін арттыру үшін қандай әдіс тәсілді тиімді қолдана алды?
- Берілген тапсырманың орындалуы шеңберден шыққан жағдайда мұғалім оны қолдап отырды ма?
- Мұғалім барлық оқушыға бірдей қарады ма?

Топтарда қалай жұмыс істеуге болады?

Топтық жұмыстың артықшылығын барынша күшейту үшін, мұғалімдер және олардың оқушылары қадағалау жүргізудің және қарым-қатынас жасаудың жеке тұлғалық ерекшеліктерін, өзінің пікірін білдіру және басқаларға қолдау көрсету дағдыларын біліп, оларды дамыта алғандары маңызды.

Топты ұйымдастырудың ережелері

Топтар түрлі тәсілдермен құрылуы мүмкін. Кей кездері мұғалімдер (және оқушылар) әріптестерінен (немесе достарынан) бірге жұмыс істеуін өтінеді, басқа жағдайларда кездейсоқ іріктеп алынған топтар құрастырылады. Ал кейдетоптар жекелеген мүшелердің нақты бір мықты қасиеттеріне қарай құрылады.

Топтың қандай тәсілмен құрылғанына қарамастан, жаңадан құрылған кезкелген топқа бір-бірімен жұмыс істеу сипатына, дағдылары мен стиліне икемделіп, бейімделуге уақыт талап етіледі. Табысты топтар осы айырмашылықтардың артықшылығын пайдалануды, оларды бастапқы кезеңде анықтауға және тиісінше топтың қызметін ұйымдастыруды бірден үйренеді.

Қалыптасу кезеңі Топ жұмысының басталуымен шектелмейді. Топ мүшелерінің бір-бірі туралы хабардар болуына қарай, топтың қарқыны біртіндеп өзгереді, және де топқа мұндай өзгерістерге қатысты әрекет ету үшін қажеттілігіне қарай жұмысты түзетуге дайын болу керек.

Топта жұмыс істеу ережелері

Топтық жұмыс жеке шешуге болатын тапсырмаларды емес, анағұрлым күрделі тапсырмаларды шешуді көздейді. Кез келген команда барлық мүшелері білетін және түсінетін жалпы ережелерді басшылыққа алуы қажет.

Қарым-қатынас: жазбаша және ауызша әңгімелесу, тыңдау, ым мен қимылды пайдалану.

Өзін-өзі таныту: үстемдік танытпай, топтағы жұмысқа белсенді қатысу үшін өзіне-өзі сенімді болу.

Басқаларды қолдау: топтың қызметіне үстемдік жүргізбей, топ жұмысына белсенді қатысу үшін күрделі жағдайларды шешу. Басқаларды бақылау және басқалар туралы хабардар болу. Топтың басқа мүшелеріне қатысты елгезектік.

1-кесте: Топ құру кезеңдері

Топты құру	Топтық жоспарлау	Қызметті жүзеге асыру	Жоспарды жүзеге асыру	Топ жұмысын бағалау
• Топтың құрамына кім кіреді? • Сіздің жеке артықшылығыңыз неде? • Оларды қаншалықты ұтымды пайдалануға болады? • Топ қалай бірлесіп жұмыс атқарады?	• Не істеу қажет? • Сізге жұмысты орындауға қанша уақыт қажет? • Жұмыс топ ішінде қалай бөлінеді? • Жұмыс істеу барысында топ ішіндегі қарым-қатынас қалай жүзеге асырылатын болады?	• Соңғы өнім қандай нысанда жасалады? • Жобаны орындау барысында түрлі дағдылар түрлі тапсырмаларға сәйкес келе ме? • Сізге жұмыстың қай түрі үшін баға беріледі? • Топтық ынтымақтастықтың болғандығының жеткілікті дәлелі бар ма?	• Топ мүшелері бір-біріне қалай көмектеседі? • Бір-бірінің жұмысын қалай талқылар едіңіз? • Жұмыстың барысы қалай бақыланады?	• Сіздер команда ретінде қаншалықты ұтымды жұмыс істедіңіздер? • Сіздер бір-бірлеріңізге қаншалықты көмек көрсеттіңіздер? • Топта жұмыстың қандай негізгі аспектілері ұтымды орындалды? • Не орындалмады? • Одан қандай сабақ алуға болады?

Мұғалімдердің рөлі

Топтық жұмысты мұғалімдер ұйымдастырады, әрі олар қолдау көрсетіп отыруға тиіс, сондай-ақ тапсырманы орындағаннан кейін оны талқылауға уақыт беру қажет. Мұғалімдер топтың тиімді жұмысына қолдау көрсетіп, оңтайлы нәтижелерге қол жеткізуге ықпал етулері керек. Сонымен қатар,

сыныппен жүргізілетін жұмыс неге қол жеткізілетіндігін, нені білу жоспар-ланғандығын және топтық жұмысқа арналған тапсырмалар барлық сыныпты оқытумен қалай байланысты екендігін талқылауды қамтуы тиіс. Талқылау барысында оқушыларға олар қолдана алатын дағдылар, стратегиялар мен ережелер туралы ескерту қажет. Оқушылардың жұмысына мұғалім сыпайы түрде араласып, оқушыларға ұсынылатын әдістерді моделдеуі тиіс. Топтың бірлескен жұмысын қамтамасыз ету үшін, бастапқы кезеңдерде барынша көп қолдау көрсету талап етілуі мүмкін. Сабақ аяқталған соң оқушылар топтағы жұмыс үдерісін және оның нәтижелері туралы ойлану үшін түрткі жасау керек.

Топтағы бірлескен жұмыстың нәтижелері

Жақсы ұйымдастырылған топтық жұмыс оқушылар арасында әлеуметтік өзара қарым-қатынасты, тиімді араласу және проблемаларды шешу дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Бұл, өз кезегінде оқушыларды өздерінің оқуларына белсенді қатысуға итермелейді. Оқушыларды алынған ақпаратты ойластыруға және талқылауға, өзгелердің пікірлерін түсінуге немесе теріске шығаруға ынталандырған жағдайда тиімді болады. Фактілер бұл үдерістің кезең-кезеңмен жүретіндігін растайды. Айталық, бастапқы кезеңдегі топтық жұмыс әлеуметтік өзара әрекет етудің дағдыларын дамытуы қажет, содан кейін оқушылардың арасында қарым-қатынас біршама орнаған соң, мұғалімдер олардың тиімді қарым-қатынас жасау және мәселелерді шешу дағдыларын дамыта алады.

Шағын топтар	Жұптар	Үлкен топтар
Жұптар жоғары деңгейдегі (мысалы, шешім қабылдау, проблемаларды шешу) бірлескен ойлы тапсырмаларды орындау және кұрбы-кұрдастарын оқыту үшін тиімді болуы мүмкін.	1. 7-10 оқушыдан тұратын үлкен топтар мәселені талқылау барысындағы мақсат көптеген көзқарастарды алу болған жағдайда тиімді болуы мүмкін. 2.Топ көп болған сайын, ондағы жұмысты, рөлдер мен өзара қарым-қатынасты жоспарлау және ұйымдастыру, әңгімеге араласу соншалықты қиындай түседі.	1.Әлеуметтік өзара әрекет ету. 2.Қарым-қатынас. 3.Проблемаларды шешу.

Тиімді топтық қарым-қатынас дегеніміз не?

Қарым-қатынасқа түсу мүмкіндігі топтағы жұмыстың барынша қолайлы аспектісі болып табылады, алайда ол тек айта білуді ғана емес, сонымен қатар тыңдай білуді де қажет етеді, сондықтан оқушылар білуге тиісті бірнеше негізгі ережелер бар, олар:

- кезекпен сөйлеу
- белсенді тыңдау
- сұрақ қою және сұрақ бар ма екенін сұрау
- ұсыныс енгізу және басқаларда ұсыныс бар ма екенін сұрау
- өз ойларын және пікірлерін ортаға салу және басқалардың идеялары мен пікірлерін білу
- ұсыныстарды, идеяларды және пікірлерді ұжыммен талқылау
- көмектесу және көмек сұрау
- түсініктеме беру және түсініктеме беруді өтіну
- идеяларға түсініктеме беру және оны бағалау
- топтық шешім қабылдау және бір тоқтамға келу
- талқылаудың қорытындысын шығару

дәйекті айғақтар келтіру.

Проблемаларды шешу стратегиялары

Орын алған проблеманы шешу мақсатындағы топтық жұмыс — оқытудың өте ықпалды тәсілдерінің бірі. Оқушылар ересек адамдарға тәуелді болмау үшін тапсырмаларды жоспарлайды және оларды орындауды ұйымдастырады.

Бұл тәсіл оқушыларға:

- уақытты ұтымды жоспарлауға;
- инновациялық көзқарастар мен идеяларды ұжыммен талқылауға;
- топтағы жұмысқа дейін қандай да бір жеке-дара қызмет немесе ойластыру қажетпе екендігін анықтауға;
- топ ішінде рөлдерді анықтауға (басшы, хатшы, тілші, бақылаушыжәне т.б.) немесе топ мүшелеріне тапсырмаларды бөліп тапсыруға;
- тапсырмаларды орындау барысында келісімге қолжеткізуге мүмкіндік береді.

1- проблема : топқа бөлу

- Білім деңгейі әртүрлі оқушылар тобы
- Білім деңгейі бірдей оқушылар тобы

Проблема:

- жақсы оқитын оқушылардың нашар үлгеретін оқушылардан жоғары тұруы

Шешу жолдары:

- -мұғалім тарапынан бақылаудың болуы (марапаттау және ескерту әдістері)
- -жайлы психологиялық атмосфера қалыптастыру

Проблема:

- -басқалардан озық болуға тырысу
- -тапсырманы орындау кезіндегі қиындықтар

Шешу жолдары:

- -мұғалімнің топ ішінде рөлдерді бөліп беруі
- -тапсырмаларды деңгейлеп дайындау

Шағын топтарда талқылауда мұғалімнің рөлі

Рефлексивті талқылау болып жатқанына көз жеткізіңіз. Сіз оны топтарда барлық сыныпқа таныстыру түрінде жасауыңызға болады. Мұндай жағдайда ,шағын топтарды дайындық жүргізуге уақыт бөліңіз:

- *Пікірлерді анықтаңыз*
- *Түйіндеңіз және біріктіріңіз*
- *Әр топтың көзқарасын бөліңіз*
- *Оқушыларға шағын топтарда дайындық жүргізу арқылы барлық сынып алдында сөз сөйлеу кезінде өзіне сенімді болуға мүмкіндік беріңіз.*

Арақашықтықты сақтаңыз

- Сабақты тездетіңіз, бірақ ойлануға уақыт беріңіз;
- Үнсіздіктен қорықпаңыз;
- Әуесқой, еті тірі және ұйымшал болыңыз
- Еркін жағдай жасаңыз

Бүкіл сыныппен талқылауды жақсарту үшін қандай стратегияны қолданған жөн?

Миға шабуылды қолданудың не қажеті бар?

- Аздаған уақыт ішінде көптеген идея алуға болады
- Барлық сынып тартылады
- Шығармашылық және креативтік ойды ынталандырады.
- Идеяларды біріктіреді жиырма бас бір бастан артық
- Бұл қорқынышты емес көңілді

Миға шабуыл пайдалы стратегия

- 1) Идеяларды туындату, шолып өту, бағалау;
- 2) Шешім қабылдау үшін кеңесу;
- 3) Тәжірибелік сабақтарды жоспарлау
- 4) Тақырыпты қайта қарастыру
- 5) Бейне бағдарламаға шолу жасау
- 6) Негізгі сұрақтар мен тармақтарды түйіндеу
- 7) Шағын топтар үшін бағдарлама жасау
- 8) Жаттығуларды бағалау

Миға шабуыл ережелері:

- Барлық оқушылардың идеялары мен ойларын жазып алу
- Барлық оқушылардың идеялары мен ойларын бағалау ешбір кекесінсіз
- Қанша қарапайым болғанына қарамастан басқа келген бірінші ойды айту

Шеңбер-бұл пайдалы әдіс

- Барлығының талқылау кезінде түсініктеме айтуға мүмкіндігі бар
- Бір оқушы бастайды және барлығы кезекпен жұмыс істейді
- Басқа оқушының сөздеріне ешкім де, тіпті мұғалімнің өзі де түсініктемелер айта алмайды
- Әркімнің: “мен өткізіп жіберемін”деп өз кезегінен бас тартуға құқығы бар
- Егер түсініктеме талқылауды қажет етсе, онда талқылау тек шеңбердің аяқталуынан өткізіледі

2-проблема : Уақытты қадағалау

1. Көп жағдайларда оқушылар берілген уақыт ішінде тапсырманы орындап үлгермей жатады
2. Қосымша уақыт беру
3. Топтық жұмысты тоқтату
4. + шығармашылық үдерісті аяғына дейін жеткізу
5. - жекебасының берекесіздігіне әкеліп соғады
6. + өзін-өзі бақылау дағдысының қалыптасуына әкеледі
7. Шығармашылық жұмыс аяқсыз қалады
8. Белгілеген уақыт қойылған мақсатқа байланысты
9. Тапсырманың қиындығы уақыт дәлдігімен өлшенеді

Өз тапсырмаңызды дайындаңыз

1. Тапсырма икемді болуын көздеңіз

Талқылауда:

1. Топқа тапсырманы қалай шешу туралы кеңес беріңіз;
2. Оқушылардың рөлдері мен жұмысын үйлестіріңіз;
3. Рөлдердң ауыстырыңыз;
4. Әлсін-әлсін сыныпты еліктіруге, өз тәжірибеңізді айтуға дайын болыңыз:

2. Топтың орындағанына түсінік беріңіз:

1. Олардың жұмысының сапасына
2. Олардың жұмысты қалай орындап жатқанына
3. Өз рөлдерін қалай орындап жатқанына
4. Өз рөлдерін қалай орындағандарына

Бір топ өз жұмысын қорғаған кезде басқа топ мүшелері өз жұмыстарын аяқтаумен шұғылданып жатады.

Шешу жолдары:

1. Ұйымдастырушы тарапынан жұмысты дер кезінде аяқтау туралы нақты нұсқаудың болу
2. Келесі тапсырманы орындау үшін қорғаушыларды тыңдау қажеттігілігі туралы айтып, қызығушылықтарын тудыру
3. Берілген критерийлер бойынша бірін-бірі бағалауы

3-проблема : аудиторияны қызықтыра алу.

Әдіс-тәсіл түрі «Миа шабуыл» (әдіс)	Мақсаты Қандай да болмасын ақпарат (мәлімет, проблема, сұрақ) туралы бар білгендерін жазбаша немесе ауызша ой салу.	Тнiмдiлiгi Оқушыға сұрақ қою, проблеманы зерттеу арқылы ой-өрісін дамытады, ойын еркін жеткізеді. Пікірлерінің еркін айтылуы, ешқандай сынға ұшырамау керек, қағазға түсіріліп, талқылау жұмысы болады.	Қолданылуы Жаңа сабақ бастар алдында осы әдіс бойынша сұрақ қою арқылы жаңа сабақтың тақырыбын ашуға болады.
«Шаттық шеңбері» (сергіту сәті)	Бұл әдіс оқушылар бойында идея немесе тілек білдіру, тыңдау дағдыларын дамытуға бағыттау, сондай-ақ, барлық оқушыларды қатыстыру арқылы оқыту жағдайларын теңестіру.	Оқушыны бір-біріне тілек айту арқылы жақындастырады, көңіл күйін көтереді, бауырмалдығын оятады.	Сабақ басталар алдында қолданамыз. Оқушылар үлкен шеңберге тұрады, кезектесіп тілек айтады.
«Ақылдың алты ойлау қалпағы» Эдвард де Боно бойынша	Оқушының сыни тұрғыдан ойлауын дамыту. Мәселені барынша мұқият талқылап, оқушының жалпы ойлау қызметін жетілдіру үшін ойдың/сананың түрлі аспектілерін жандандыру мақсатында қолдану.	Ұсынылған мәселе бойынша өз ойына талдау жасайды. Жасалған жұмыс бойынша өз көзқарасына рефлексия жасай біледі, толыққанды, жан-жақты түйіндеме жасайды, жасалған жұмыс бойынша өзінің шығармашылық қатынасын көрсетеді, таным әрекеті үрдісінде қарым-қатынас шеберлігі артады.	Алты қалпақтың әрқайсысы ойлаудың түрлі элементтерін, аспектілерін білдіреді. Оқушыларға қалпақ беріледі (рас қалпақ немесе ойдан шығарылған), олардан мәселені талқылау барысында барлық ой операцияларын (ойлану, талдау т.б.) осы қалпақтың түсіне сәйкес келетін шекте жүргізу сұралады. Сынып топтарға бөлініп, бір топқа бір түсті қалпақ беріледі. Мұғалім әңгімені жүргізеді, бағыттайды. Оқушылар арнайы дайындалып келген гүлді алақандарына салып тұрып, бір-біріне тілек тілейді және гүлдің астына жазылған сөздер бойынша топқа біріктіріледі.
«Гүлмен тілек» (сергіту және топқа біріктіру)	Тыңдау дағдыларын дамыту, сондай-ақ, оқушыларды қатыстыру арқылы барлығын теңестіру, жағымды ахуал қалыптастыру.	Оқушыны бір-біріне тілек айту арқылы жақындастырады, көңіл күйін көтереді, бауырмалдығын оятады.	Оқушылар арнайы дайындалып келген гүлді алақандарына салып тұрып, бір-біріне тілек тілейді және гүлдің астына жазылған сөздер бойынша топқа біріктіріледі.
«Сұраққа жетіп ал» әдісі А.Ж.Егізбаев бойынша	Оқушының өз бетінше жұмыс жасау дағдысын қалыптастыру, сұрақ қою дағдыларын дамыту.	Өз бетінше ойлап, ақпаратты меңгере алады. Ақпаратпен ықыласпен жұмыс жасайды. Мәтінге, әңгімеге сұрақ қояды, тұжырымдайды. Сыныптастарының жауаптарын ықылас қойып тыңдайды және сұрақтар қояды. Таным әрекеті үрдісінде қарым-қатынас шеберлігі дамиды. Оқушылар оқығандары бойынша бір-біріне сұрақ қояды және талқылайды.	Мәтінді толық немесе бір бөлігін оқыту (мәтіннің күрделілігіне, оқушылардың даму ерекшелігіне қарай) оқылған мәтіннің мазмұнына әр деңгейлі сұрақтар қою. 1-ші доп – сұрақ қояды, 2-ші доп сол сұраққа жауап береді.

«Галереяны шарлау» әдісі <i>Саймон Браунхилл бойынша</i>	Талқыланған мәселе, дайындалған постер бойынша қорытынды жұмыс немесе өнімді ұсыну арқылы өз жұмысын ұсыну, идеяларын қорғау, ерекше идеялар ұсыну.	Сараптау, жинақтау, бағалау; Ақпаратпен тиянақты жұмыс жасалады.Сыныптастарын ұсынылған мәселе, ақпарат туралы елестетуімен таныстырады; ұсынылған мәселе туралы өзгелердің пікірін біледі; өз жұмысын сыныптастарымен талқылайды, жұмысқа терең сараптама жасау арқылы өз білімін, түсінігін кеңейтеді.	Қабырғаға дайындалған постер ілінеді. «Галереяға саяхат» –топтар кабинет ішінде қозғалысқа түседі, қабырға газеттерін қарайды, сараптайды, талдайды және жапсырма қағазға пікірін немесе сұрағын жабыстырып кетеді. Галереяға саяхат аяқталған соң, топтар жұмыстарға шолу жасап, өз қабырға газеттеріне жазылған сыныптастарының пікірін сараптайды, талқылайды, сұрақтарға жауап береді және қорытынды жасайды.
«Биопэзма» әдісі	Алғашқы сабақ кезінде бір-бірімен танысу, жан-жақты ақпарат жинақтау, ол ақпаратпен бөлісу.	Топтағы таныстықты арттырады, өз ортасындағы ұқсастықты табады, ізденімпаздыққа жетелейді.	А-4 парақты 8 бөлікке бөліп, әр бөлікке өзі туралы маңызды ақпаратты толтырады. Мәліметтерді толықтырып болған соң, бүкіл топ мүшелерінің біреуінен ұқсастықты байқау, саралау, мәліметті толықтырады.
«Менің есімімнің тарихы» әдісі <i>А.Ж.Егізбаев бойынша</i>	Оқушыларды бір-бірімен таныстыру, олардың бойында құндылықтарды қалыптастыру, адамның туылған кезде есімін қоюға үлкен мән беруге бағыттау, тәрбиелік аспектісін дамыту.	Оқушыларды бір-бірімен жақынырақ танысады, олардың бойында ұлттық құндылықтар қалыптасады, адамның туылған кезде есімін қоюға үлкен мән беру керектігін түсінеді, зерттеушілік дағдыларын дамытады.	1 күн бұрын өзінің есімінің тарихы, кім және қашан қандай жағадайда қойғаны туралы зерттеу тапсырма беріледі.Сабақта жеке-жеке сұралады. Сонда әрбір оқушы өзінің есімінің тарихы туралы айтып береді.
«Джигсо» әдісі <i>Элиот Аронсон бойынша</i>	Берілген тақырыпты топ ішінде талқылап, әр түрлі тәсілдермен топтық жұмыс жасау. Басқа топтарға өкілдерді жіберіп, өз жұмысы туралы топта талқылау, идеялармен бөлісу, ынтымақтастықты дамыту.	Ынтымақта бірлікте жұмыс жасауға, білгенін жолдастарымен бөлісуге, тақырыпты ортаға салып талқылауға, түйінді ойды саралауға жетелейді.	Көлемді мәтін төрт бөлікке бөлінеді оқушыларда төрт адамдық шағын топтарға бөлініп («бастапқы топ»), 1-ден 4-ке дейін нөмірленеді. Осыдан кейін олардың әр-қайсысы өз нөміріне сәйкес мәтіннің бір бөлігін ғана оқиды. Содан кейін топтар құрамы өзгертіліп, жаңа топтар («сарапшылар тобы») тобы құрылады,сарапшылар топтарында оқушылар өз нөмірлері бойынша жинақталады: мәтіннің № 1 бөлігін оқыған оқушылар 1 топқа т. с.с. Өкілдер басқа топтарға барып, өз жұмыстарын таныстырады, топтық талқылау жүреді.

«INSERT» әдісі	Оқылған мәліметті түртіп алу жүйесі бойынша таным түсінігін қалыптастыру.	Жаңа материалмен таныса отырып, түртіп алу жүйесімен мәлімет жинайды, саралайды, бағалайды.	Тапсырманы оқып, түртіп алу жүйесі бойынша жұмыс жасалады: W- білемін; + жаңалық; - білмеймін; ?- білгім келеді; кесте жүйесі бойынша жұмыс жасайды.
«Кластер» әдісі	Идеялар мен ақпараттардың арасындағы байланыстарды жинақтау, тұжырымдау.	Тақырыптардың байланыстары туралы сұрақтар құрастырып, оларға жауап іздейді, идеяларды жинақтайды.	Тұжырымды ойларын қарталарға түсіріп, топтық жұмыс қорғалады (постер)
«Фишбоун» әдісі (постерде) <i>Жапондық профессор Исикава бойынша</i>	Жаңа мәліметті, идеяларды сұрақ-жауап арқылы жаза отырып, қорытынды ойларын жинақтау.	Берілген мәлімет бойынша өздері сұрақ қойып, жауабын топтық жұмыста талқылауға, ой қорытуға белгілі бір қорытындыға келуге жетелейді.	Постерге балықтың қаңқасы суретін салып, басына тақырып жазылады. Денесінің жоғарғы жағындағы қанаттарға идеяның себептері, төменгі қанаттарға идеяның салдары жазылады. Түйінді ой құйрығына жазылады. Кейін ауызша, жазбаша кері байланыс беруге болады.
«Өрмекші» әдісі (постерде)	Жаңа материалды пысықтау, түйінді ойларды бекіту.	Өрмекші сұлбасына меңгерілген материалды пысықтау мақсатында кезең-кезеңдерімен пысықтауға тиімді	Оқушылар постерге өрмекшінің сұлбасын сала отырып, басына тақырыпты, денесіне өзекті ойларды, аяқтарына тірек сөздер арқылы шешу жолдарын жазып, өз ойларын тиянақтап пысықтайды.
«Үштік» әдіс (Ойлан, жұптас, бөліс)	Оқушылар ойына келген жауаптар немесе идеяларды барынша көп жазу арқылы, кейін өз идеяларымен бөлісу.	Оқушылардың есте сақтау қабілеті (мұқият тыңдалым) сақталады. Өз ойын ашық айта алады. Оқушылардың оқылым, айтылым, тыңдалым, жазылым дағдылары қалыптасады.	Сынып бойынша тапсырманы оқиды. Оқушылар бірнеше жұптан бөлінеді: бірінші оқушы оқиды немесе айтады, екінші оқушы тындайды, үшінші оқушы түртіп алады, кейін өз пікірін айтады.

«Эссе» немесе «Еркін әңгіме» әдісі	Оқыған мәлімет бойынша өз ойларына талдау жасау.	Оқыған мәлімет бойынша өз ойларына талдау жасай алады. Проблема бойынша өз көзқарасына рефлексия жасай алады. Шығармашыл тұрғыдан ойлана алады. Таным әрекеті үдерісінде қарым-қатынаста шеберлігі артады. Оқылым, тындалым, жазылым дағдылары қалыптасады.	Мәліметті әр оқушы өз ойымен 10-15 сөйлемен қағаз бетіне түсіреді. Эссе жазар алдында міндетті түрде нақты критерийлер беріледі. Соңынан сол критерийге сәйкес екендігі туралы кері байланыс жасауға болады.
«Қар кесегі»	Ұжымдасып өз ойларымен бөлісе алады. Нақтылыққа үйренеді.	Оқушылардың айтылым, жазылым, тындалым дағдылары қалыптасады. Ынтымақтастық қарым-қатынас түзеді.	Әрбір топ оқушылары басқа топтарға бағыттап паракқа сұрақ жазып лақтырады. Сұрақтармен кезек-кезек алмасады.
«Заряд алу» (сергіту сәті) <i>А.Ж.Егізбаев бойынша</i>	Оқушыны ұқыптылыққа, мұқияттылыққа, сезімталдыққа үйрету.	Ресурс қажет етпейді. Оқушылар ынтымақтасады. Көңілдерін көтереді.	Шаттық шеңберге барлығы тұрып, көздерін жұмады. Бастапқы бастаушы қолды 1 рет қысады, екінші айналымда 2 рет қысады, соңында 3 рет қысады, бұл бастапқы бастаушыға барғанда қанша заряд жібергені бойынша қайта келу керек.
«Бұзық телефон» ойыны (Сергіту сәті)	Дұрыс тындалым, айтылымға бағыттау.	Оқушыларды дұрыс тындауға ынталандырады. Сергиді.	Шаттық шеңберге тұрып бастаушы келесі адам құлағына бір сөз сыбырлайды соңында бастаушыға қайта келгенде сол сөз жету керек, кейін сөзді ауыстырып жіберген адам анықталады.
«Бэкроним» әдісі	Оқушылардың логикалық ойлау қабілетін, сөз қорын дамыту.	Ойлау қабілеті дамиды, сөздік қоры молаяды, жазылым дағдысы қалыптасады.	Сөзде берілген әр әріптері бойынша мағыналы сөйлем құрылады. Сөздер бастапқы әріптен басталады.
SMART-мақсаттар	Мақсат құруда нақты, өлшемді, қол жетімді, шынайылыққа негіздеу.	Нақты мақсатқа жете алады: SMART	Тақырыпқа «ақылды» мақсат қоя алады.

«Мюллердің ғажайып саны» тәсілі <i>Харизма бойынша (А.Подгузов)</i>	7±2=5\9 ҚМЖ жазғанда сабақ мақсатын нақты қою. 5-9 сөзден аспау керек	SMART-мақсаттар нақтыланады.	7±2=5\9 формуласы арқылы мақсат құрудағы сөйлемнің көлемі 5-9 сөзден аспау керек.
«Константинополь» (Ыстамбул) ойыны	Ойлау қабілетін дамыту, сөздік қорын молайту.	Оқушылардың ойлау қабілетін дамытады. Сөздік қорын арттырады.	Берілген сөз бойынша сөздің әріптерінен зат есімдер құру. Сөздегі әріптерден асып кетпеу керек
SWOT - талдау	Оқушының бір мәселе бойынша ойлау, талдау, салыстыру қабілетін дамыту. Өз пікірін ашық айту.	Сабақты қорытындылау барысында және кері байланыс беруге қолданылады.	Бұл әдісті қолдану барысында мәселенің жағымды, жағымсыз жақтарына сараптама беріледі, мүмкіндіктері бағаланып, қауіп-қатерлері туралы нақты дәлелдер келтіріледі.
«Зерттеушілік конференциясы» әдісі	Зерттеудің үдерістерін ескере отырып рефлексия жасауды дамыту.	Ұсынылған мәселе бойынша өз елестетулерімен таныстыра біледі. Тақырып бойынша оқушылардың пікірін анықтайды. Жинақталған деректердің құнды болуын қадағалайды. Оқушының зерттеушілік шеберлігін анықтай отырып сауалнама өткізеді.	1-қадам.Тақырып беріледі. 2-қадам.Топтардың тапсырмаларын анықтау. 1.Ұсынылған мәселе бойынша түрлі адамдардың пікірін анықтау мақсатында жазбаша сауалнама өткізу. 2. Тақырып бойынша оқушылардың пікірін анықтау. А.Берілген тақырыпқа сәйкестігі. В.жинақталған деректердің құндылығы. С.Оқушының зерттеушілік шеберлігі. 4.қадам.Топтардың тапсырманы орындауы. 5.қадам.Топтардың жұмыстарын бағалауы.

«Кейс – стади» әдісі	Нақты болған немесе ойдан шығарған жағдаятты талдау, болжау.	Оқушылардың есте сақтау қабілеті сақталады. Мәселелерді шешуге, баламасын анықтауға, мақсаттарын айтуға, талдауға мүмкіндік береді.	Жұмысты жүргізу үшін бір жағдаят ұсынылады, оны бөліп-бөліп кезекпен оқиды, немесе айтады, қалғандары талдау жасап, өз ойларын ортаға салады.
«Дауыстап ойлау» әдісі	Оқи отырып ой түйю, ой бөлісу.	Оқушыларды дұрыс тындауға ынталандырады. Оқылым, тындалым дағдылары қалыптасады. Ойлау қабілеті дамиды, сөздік қоры молаяды.	Жұптаса отырып берілген тақырыпты біреуі дауыстап оқиды, екіншісі тыңдай отырып ой түйеді. Бір-біріне түсіндіреді.
«Шабдан, еттартқыш, қоқыс жәшігі» әдісі	Оқушыны алған білімін саралай білуге дағдыландыру.	Тақырып бойынша оқушылардың пікірін анықтайды. Жинақталған деректердің құнды болуын қадағалайды.	Тақырып бойынша алған керекті ақпараттарды чемоданның тұсына жазса, ал әлі де оқуым керек, толықтыруым керек дегендері болса, еттартқыштың тұсына жазады. Сонымен қатар керек емес болған, артық дүниені қоқыс жәшігінің тұсына жазады. Осылайша мұғалім өткен сабақтан қандай білім алғанын біледі.

«Ыстық орындық -1, 2» әдісі	Оқытуда оқушы белсенділігін арттырумен қатар әр оқушының мүмкіндіктерін, қабілеттерін, қызығушылықтарын анықтау.	Оқушылардың сұрақ қою дағдысы қалыптасады және сұрақ қою арқылы өзара ашық пікірлеседі.	Сыныптағы кез-келген оқушыны «Ыстық орындыққа» отыруға шақырады. Ең маңыздысы – өз еркімен шығу. Оқушы ортада тұрған үстелге отырып тапсырма бойынша қойылған сұрақтарына жауап береді. Берілген тапсырмаға байланысты қойылған сұрақтарға жылдам жауап беру қажеттігін мұғалім түсіндіреді. Сұраққа жауап бере алмаған жағдайда «күйді» деп ескерту беріледі. Осылайша бес немесе алты оқушы «Ыстық орындыққа» отыру арқылы үй жұмысын немесе жаңа сабақты қорытындылауға бойынша сұрақтарға жауап береді. 2-ші нұсқа бойынша «Ыстық орындыққа» отырған оқушы сұрақтар қоя алады.
«Бір минуттық әңгіме» тәсілі <i>Иен Майлс бойынша</i>	Оқушының бір-бірінен ақпарат алу дағдысын қалыптастыру.	Оқушылар бір-бірімен әңгімелесу арқылы ой қорыта алады, жұптық жұмыс жүреді.	Оқушылар қарама-қарсы сызық бойымен қатарға тұрып, жұптық әңгіме жүргізеді. Үйге берген тапсырма туралы әңгімелесулеріне болады немесе жаңа сабақты бекіту мақсатында өз ойларымен бөліседі.
«Кинометафора» әдісі <i>Харизма бойынша (Н.Барринова)</i>	Оқушының ой-өрісін, ойлау қабілетін дамыту.	Оқушының логикалық ойлау қабілеті дамиды.	Бір мәселе бойынша бейнесюжеттен үзінді көрсету арқылы баланың өз ойын, ой-пікірлерін білуге болады.

Бірлескен оқу ортасында оқушылар әлеуметтік және эмоционалдық тұрғыдан да дами түседі, өйткені олар көзқарастарды тыңдап, өз идеяларын айтуға және қорғауға мәжбүр болады. Мұнда оқушылар сарапшылардың немесе мәтін аясында шектеліп қалмай өздерінің ерекше тұжырымдамалық түсініктерін құруды бастайды. Осылайша бірлескен оқу жағдайында оқушылар құрбы-құрдастарымен қарым-қатынас жасауға, идеяларды ұсынуға және қорғауға, әртүрлі ұстанымдармен алмасуға, басқа тұжырымдамаларға күмәнмен қарауға және жұмысқа белсенді қатысуға мүмкіндік алады.

Джин Раддок «Оқушы үнінің» белгілі жақтаушысы ретінде «оқушылармен пікірлесудің мақсаты – оқушының көзқарасы тұрғысынан оқудың не екенін түсіну, жекелеген оқушылар мен топтар үшін оқуды қалай жақсарту» екендігін жазады. Сол пікірге қосыла отырып, мен әр сабақтан соң немесе сабақтан бұрын оқушыларды әңгімеге тартып, ойларын біліп отырдым. Нақтырақ айтқанда, сабақ соңында осы тақырыптың қай бөлімінде немесе қай есепті шығару жолында, әдіс-тәсілінде түсінбегенін немесе қай тәсілге әлі де қосымша есептер шығарғысы келетінін айтып отырды. Келешекте де осы оқушы үнін үнемі қолданып отырамын деп ойлаймын, себебі, бұл тәсіл әр оқушының білім деңгейін, қабілетін, қабылдау деңгейін анықтауға мүмкіндік бере отырып, оқушылардың өз-өзіне есеп беруі немесе реттелуі дағдыларының да қалыптасуына ықпал етеді деп ойлаймын. Сол сияқты топтың да жалпы пікірін білу маңызды. Себебі, ол бірнеше оқушының пікірінен туындайды.

Жоғарыда айтып өткендей, топпен бірлесе жұмыс жасау, оқушылар арасында ынтымақтастықпен қатар, өз деңгейлерін саралай отырып, өз-өзінің реттелуіне көп көмек береді деп ойлаймын.

Назарларыңызға рахмет!

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. А.Х.Әлімов «Оқытудағы интербелсенді әдіс-тәсілдер» Астана «НЗМ»ДББҰ, 2014
2. Глоссарий. Астана, 2013 ж.
3. Сrm.kz порталы. 1a1к. Топтарға арналған негіз қалаушы ережелерді құру.
4. Оқыту мен оқудың белсенді әдістері. (НЗМ) Астана, 2013 ж.
5. Мұғалімге арналған нұсқаулық: Екінші(негізгі) деңгей /Бакиров К.А., Намысова Г.А., Аушева И.У., Шаримова А.Г., Ғабдоллақызы Б., Байкенова Б.А -3-басылым. -Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығының баспасы, 2014.-292 б.
6. Мектептегі тәжірибе кезеңінде орындауға арналған тапсырмалар: Екінші(негізгі) деңгей /Бакиров К.А.,Намысова Г.А.,Аушева И.У., Шаримова А.Г., Ғабдоллақызы Б., Байкенова Б.А-3-басылым.-Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығының баспасы, 2014.-48 б.
7. Үлестірме материалдар:1,2,3,4-апта.
8. Жартынова Ж. «Интерактивті оқыту әдісін қолданып сабақты жоспарлау және басқару» - Алматы-2014.